

PEDAQOGİKA

Mehmet Ali Ceyhan

Bayburt Universiteti, Bədən Tərbiyəsi və İdman Ali Məktəbi,
Bayburt, Türkiyə

NƏCİB FAZİL QISAKÜRƏK YARADICILIĞINDA TƏRBIYƏ MƏSƏLƏLƏRİ

Açar sözlər: *Nəcib Fazil Qısakürək, gənc nəsəl, ailə, maarif, təhsil, tərbiyə, tədris*

Keywords: *Najib Fazil Kisakurek, young generation, family, education, upbringing, training*

Ключевые слова: *Неджиш Фазыл Кысакюрек, молодое поколение, семья, образование, воспитание, обучение*

Nəcib Fazil Qısakürək Türkiyənin XX əsrdə yetişdirdiyi böyük və güclü sənətkarlardan biridir. O, qələmini söz sənətinin müxtəlif janrlarında sınamış, ilk növbədə, qüdrətli şair və istedadlı dramaturq kimi tanınmışdır. “Cümhuriyyət dövründə yeni ədəbi fikir cərəyanlarının yarandığı, ədəbiyyatın sürətlə inkişaf etməyə başladığı bir zamanda zəngin poetikası, əsərlərinin dərin lirizmi ilə əks-sədadə doğuran Nəcib Fazil, zəmanəsinin qərbi təqlid etməyə çalışan ədəbi qruplarından kənar qalmağa üstünlük vermiş, müstəqil bir şair kimi klassik türk poeziyası ənənələrini yaradıcı şəkildə davam etdirmişdir. Nəcib Fazil yaradıcılığında ənənə və novatorluq vəhdət təşkil edir [1, s.8].”

Nəcib Fazilin ədəbi-bədii yaradıcılığını iki böyük dövrə ayırmaq olar: Birinci dövrü ilk şeirlərinin dərc edildiyi 1920-ci illərin əvvəllərindən 1930-cu illərin ortalarına qədərki dövrəni əhatə edir. İkinci dövrə isə ədibin 1930-cu illərin ortalarından 1980-ci illərin əvvəllərinə qədərki yaradıcılığı daxildir. “Nəcib Fazil insan ruhunun metafizik dərinliklərini özündə əks etdirən böyük bir sənətkar, son dərəcə maraqlı bir şəxsiyyət olub. O, ilk dəfə olaraq Türk poeziyasına fərdi ruhun şeirini gətirib, bununla da yeni bir məktəb yaradıb. Doğrudur, Nəcib Fazildən də öncə Türk ədəbiyyatında fəlsəfi şeir var idi. Əbdülhaq Hamidin, Haşimin poeziyası bunun ən bariz nümunəsidir [7].”

İlk şeir kitabı “Örümçəkəği”ni (“Hörümçək toru”) 1925-ci ildə nəşr etdirən şair, bir-birinin ardınca “Qaldırımlar” (“Səkilər”) (1928), “Bənve ötesi” (1932), “Sonsuzluq Karvanı” (1955), “Çilə” (1962), “Şeirlərim” (1969) və “Əssələm”

(1973) adlı kitablarını çap etdirmişdir. Sonralar şair, sevdiyi şeirləri “Çilə” şeir kitabında toplamış və 1974-cü ildə nəşr etdirmişdir. “Uzun və keşməkeşli bir yaradıcılıq yolu keçən ustad Nəcib Fazil bir-birindən gözəl əsərləri ilə ölümsüzlük qazanmışdır... Nəcib Fazil Qısakürəyin sənətkarənə söyləyişləri, yaratdığı nadir sənət inciləri təkcə bugünkü nəsil üçün deyil, gələcək nəsillər üçün də gözəl bədii nümunələrdir [1, s.37].”

N.Fazil poeziyasının əsas hissəsini ictimai-siyasi xarakterli şeirlər təşkil edir. O, bu əsərləri, xüsusilə də “Çilə” (“Əzab”) kitabında “Dava və cəmiyyət” başlığı altında təqdim etmişdir. Digər ictimai-siyasi şeirləri əhatə edən “Öfkə və hiciv” (1988) (“Qəzəb və həcv”) kitabı isə şairin vaxtilə müxtəlif məcmuələrə verdiyi şeirlərin toplusudur. Nəcəb Fazlin yaradıcılığında əsas yeri tutan ictimai-siyasi şeirlər gənc nəslin vətəndaşlıq tərbiyəsində mühüm yer tutmuşdur. O, yaşadığı cəmiyyətdə baş vermiş hadisələrə biganə qala bilmirdi. Bu dövrdə istiqlal uğrunda savaqlar, yeni cümhuriyyətin qurulması, Osmanlı imperiyasının çökməsi kimi ictimai-siyasi əhəmiyyətli hadisələr baş verirdi. Nəcəbin siyasi lirikasında biz, məhz xalqın ruhunu yaxından duyan bir vətəndaş şairlə rastlaşırıq. Onun lirik qəhrəmanı xalqın qarşısında tarixi məsuliyyətini dərk edən milli düşüncəli bir insandır. O, bəzən şeirlərində xalqın qəhrəmanlıq simvollarına müraciət edir. Bu şeirlərdən “Qırata”, “Kıbrıs” şeirləri xüsusilə maraq doğurur.

O, şeirlərində xalqın mərdlik simvoluna müraciət edərək, milləti öz içindən silkinib ayağa qalxmağa, fəlakətlərin girdabından çıxmaq üçün özündə güc-vüqə tapmağa, adına, şöhrətinə, əcdadına layiq olmağa çağırırdı.

N.F.Qısakürəyin yaradıcılığında doğma dilə bir məhəbbət hissi var idi. O, ana dilini sevməyi gənclərdən tələb edir, onları ata-babalarının danışdığı dildə danışmağa, bu dili ürəkdən sevməyə çağırırdı. Qeyd etmək lazımdır ki, “XX əsrin 20-ci illərində türk dilinin leksik tərkibini alınma sözlərdən, xüsusilə, ərəb-fars söz və ifadələrindən, izafət birləşmələrindən təmizləmək uğrunda, “özləşmə” hərəkatı başlamışdır. Bunun nəticəsində dilə bəzi “uyduruqçu kəlimələr” (Nəcəb Fazilin söylədiyi kimi) də girmişdir [1, s.68].” Qısakürək də, “Ədəbiyyat məhkəmələri” adlı əsərində bu məsələyə münasibəti belə idi: “Kömür, torpaq altında almas olana qədər illər boyunca bişir. Dildəki kəlimələr də belədir... Millətin dilində illər uzununu bişməlidir ki, qəlblə dodaq arasındakı almas düzülmiş naqili vücuda gətirə bilsin... Sonradan və zorla bu naqilə düzüləcək hər maddə, o millətin ruh və idrak təməlinə edilmiş ən qorxunc sui-qəsdədir. Belə bir lisanın da adı türkcə deyil, uyduruqçadır”. [3, s.243] O, böyüməkdə olan nəsle üzünü tutub deyirdi: “Hər millətin dili, təkcə ziyalıların, üst təbəqənin deyil, eyni zamanda yazı-pozusu olmayan baqqalın, dilənçinin, fəhlənin, qoca nənələrin, körpələrin, ən ucqar kəndlilərin, bir sözlə, geniş xalq kütləsinin dilidir. Bütün bu insanların bilmədiyi hər hansı bir söz türkcə ola bilməz. Belə bir hərəkat isə bir millətin ruh naxışlarını silmək, onu mənasızlaşdırmaq və ona xəyanət etmək deməkdir” [3, s.243]. O, türk gəncliyini ən yüksək zirvələri fəth edən nəsillər kimi görmək arzusunda idi.

Nəcib Fazil türkün tarixini saxtalaşdıranlara qarşı üsyan qaldırırdı. Şairə görə keçmişin unudulması və unutturulması bütün əxlaqi dəyər və meyarları sıradan çıxarırdı. Millətin yeganə qurtuluş yolu isə yalnız və yalnız gənclərin özünə, soykökünə qayıtmasında idi. Tarixin saxtalaşdırılmasının, qəlblərdən iman hissini çıxarılmasının səbəbini o, əlbəttə, ilk növbədə savadsızlıqda görürdü. Sənətkar insanı işıqlı yola aparən yollardan birinin də maariflənmək olduğunu qeyd edirdi. Nəcib Fazilin görüşləri türk milli və mənəvi dəyərlərinə uyğun idi.

Şairin əsərləri gənc nəslə ayıq-sayıq olmağa, öz məsuliyyətlərini və milli mənsubiyyətini dərk etməyə çağırırdı. “Sakarya türkü” şeiri onun bütün vətənpərvərlik hissələrini özündə ifadə edirdi:

İnsan bu, su misali, kıvrımkıvrımkar ya;
Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya.
Su ineryokuşlardan, hepbasamakbasamak;
Benimse alın yazım, yokuşlardasusamak...
Rabbimisterse, sular büklümbüklüm burulur,
Sırtına Sakaryanın, Türk tarihi vurulur.
Eyvah, eyvah, Sakaryam, sana mı düştü bu yük?
Bu dâvahor, bu dâva öksüz, bu dâvabüyük! ..
Ne ağır imtihandır, başındaki, Sakarya!
Binbir başlı kartalınasıltaşır kanarya?[6]

N.F.Qısakürək gənclərdə ülvî hisslər, heç bir mənfi xüsusiyyətlərə bürünməmiş təmiz məhəbbət hissi aşılamağa çalışırdı. Alovlu vətənpərvərin lirikası kövrək duyğularla da zəngin idi. Şairin “Sevgilim” şeiri bu baxımdan olduqca mənalıdır:

Sevgilimekul oldum.
Güzelliği seçeli.
Varlıqta yoxsul oldum
Benliğimden geçeli.
Vücut ruha ağ gibi,
Bir düğümlü bağ gibi;
Muhabbet menba gibi
Kevserinden içeli ...[5, s.45]

Onun sevgi misraları böyüməkdə olan nəsildə daxili bir gözəllik doğururdu ki, bu da onların estetik tərbiyəsində mühüm rol oynaya bilirdi. Həyata sevgi dolu gözlərlə baxmaq, gözəlliyi sevmək, hətta çirkinlikdə, yoxsulluqda da xoş bir mənə axtarmaq, həyatı olduğu kimi sevmək, yaşamaq və onu olduğundan daha da mənalı etmək Nəcib Fazilin gənc oxuculara müraciət edərək yazdığı əsərlərinin əsas qayəsini təşkil edirdi. Bu saf duyğular onun “Yarın səsi”, “Çılğın” “Yeganə” və s. şeirlərində də öz əksini tapmışdı:

Şimdi bir sor gibi yıkılan gönül
Sevgi diyarının viranesidir.
Yalnızlık içinde sıkılan gönül
Hasret ateşinin pervanesidir .
Başından geçen hal bir mübtelanın,

Kanlı izleridir aynı belanın;
Aynı Mecnun ile aynı Leylanın
Bu demde söylenen efsanesidir. [5, s.85]

Nəcib Fazil yaradıcılığının gənclərin mənəvi tərbiyəsində yürütdüyü istiqamətlərdən biri də onları düşünməyə həyata fəlsəfi bucaq altında yanaşmağa vadar etmək idi. O, insan ruhunun, qəlbinin ən dərin duyğularını dilə gətirirdi. Məsələn, “Sərsəri” şeiridə N.Fazil fəlsəfəsinin əsasın təşkil edir, onun metafizik dünyasından qaynaqlanırdı:

Yeryüzündə yalnız benim serseri,
Yeryüzündə yalnız ben derbederim.
Herkesin dünyada varsa bir yeri,
Ben de bütün dünya benimdir derim...
Gönlüm ne dertlidir, ne de bahtiyar;
Ne kendisine yar, ne kimseye yar,
Bir rüya uğrunda ben diyar diyar,
Gölgemin peşindən yürür giderim .[5, s.88]

Göründüyü kimi, şerin bütün misraları boyu tənha olan “lirik mən” keçirdiyi duyğuları dilə gətirir. Çarəsizlik içində çırpınan insan özünə ürək həmdəmi axtarır, ölüm qorxusuyla yaşayır, çünki bir gün ölsə, ona məzar daşı qoyacaq bir dostu da yoxdur. Beləliklə, şair gəncləri dostluğa, birliyə çağırırdı. Yalnız dost əllərin köməyi ilə daxili tənhalıqdan qurtulmaq mümkün olardı.

Mərhəmət və şiddət bir-birinə zidd olan hərəkətlərdir. Nəcib Fazilə görə ideal gənclik mərhəmət və şiddəti bərişə bilməlidir. O, dinimizin də bu məsələləri özünəməxsus şəkildə həll etdiyin diqqətə çatdırır və gəncləri daha imanlı olmağa çağırırdı.

N.F.Qısakürək yaradıcılığının hər səhifəsi gəncləri özünü və həyata tanımağa çağırırdı. Nəcib Fazilin başqa bir istəyi cəmiyyətdə yaşayan nümunəvi bir insan yaratmaq istəyi idi. “Nəcib Fazilin poeziyasındakı bu fəlsəfi düşüncə tərzini tamamilə fərqli, tamamilə yeni idi. Bu yeni bir səs, yeni bir ürpərti, yeni bir duyğu idi. Nəcib Fazili digər şairlərdən ayıran da məhz bu idi. Bundan başqa, Nəcib Fazil öz ədəbi şəxsiyyəti ilə diqqətimi cəlb edib. Onun tərcümeyi-halına nəzər yetirdikdə gözlərimizin önündə öz nəfsi ilə mübarizə apararaq Mütləq Həqiqətə çatmaq üçün çırpınan kamil bir insan obrazı canlanır.” [7]

Sənətçiyə görə sağlam, səmimi, nə etdiyini bilən, öz həyat yolunu müəyyən etmiş gənc zamanla cəmiyyəti hərəkətə gətirə biləcəkdir. Bu gənc qarşısına qoyulan ictimai vəzifələrə riayət etməsə onun yaşadığı və qurduğu cəmiyyət varlığını qoruyub saxlaya biləcəkdir, heç bir işdə nizam və sistem olmayacaqdır. Məhz buna görə də Nəcib Fazil cəmiyyətdə fərdlərin həyatına, vicdanına dəyər verilməsini, fərdlərin azadlığına toxunulmamasını, onların namus və şərəfinə hörmət edilməsini və mülkiyyət hüquqlarına dəyər verilməsini böyüməkdə olan nəslin qarşısına qoyulan əsas ictimai vəzifələr hesab edirdi.

N.F.Qısakürəyin poeziyası kimi, nəsr yaradıcılığı da gənclərin təlim-tərbiyə məsələlərində özünəməxsusluğu ilə diqqəti cəlb edir. Nəcib Fazilin hekayələri

onun “Bir neçə hekayə, bir neçə təhlil” (1933), “Ruh sıxıntıları” (1965) və “Hekayələrım” (1970) adlı kitablarında toplanmışdır.

Onun hekayələrində insan və onun daxili aləmi, insan və cəmiyyət kimi məsələlər nəzərdən keçirilir. O, hekayələrində vətənpərvərlik, qəhrəmanlıq, safi məhəbbət, alın yazısı, ölüm və s. mövzulara müraciət edirdi. Burada gəncləri insan əxlaqı və onun cəmiyyətə münasibətini, yaşadıkları həyatın fəlsəfəsini anlamağa sövq edirdi. O, “Gözlərində mərhəmət yoxdur”, “Xəyalət” “Hacət Dərəsi”, “İşıqlı pəncərə”, “Ölü gizlədən qəbirqazan”, “Öyrətmən bəy”, “Qədər böyləymiş”, “Köhnə paltarların yaddaşı” və s. hekayələrində mənəvi-əxlaqi problemlərin bədii həllini ön plana çəkir, böyüməkdə olan nəsli mənəvi-əxlaqi dəyərlərə sahib olmağa səs-ləyirdi. “– Ah, bilsən, biz sənin iztirabını nə yaxşı anlayırıq! Düşün, paltarla bədən arasındakı sehrli əlaqəni düşün! O paltar ki, dərzinin əlindən vücudunun adı quruluşuna görə gizlədilmiş mənasız qəlib halında çıxdığını, sonra bir vücuda yapışib onun bütün hərəkətləriylə yaşamağa başlayanda nə hala düşdüyünü fikirləş!.. Düşün, düşün, biz adamlardan əvvəl köhnədiyimiz halda neçə adam köhnədirik? Biz bə-dənsiz qalan paltarıq mı, yoxsa paltarsız qalmış iztirabın bədənimi [2, s.42-43]?”

Ustadın “Aynadakı yalan” və avtobioqrafik “Qafa kağızı” (“Şəxsiyyət vəsi-qəsi”) adlı iki romanı vardır. “Aynadakı yalan” romanında da yazıçı gəncləri mənəvi dünyalarına müraciət etməyə, onları Allaha qovuşduracaq yolu axtarıb tapmağa çağırırdı. Onun nəzərində insanın öz səadətine qovuşması üçün ilk növbədə Allaha qovuşmalı idi. Bu pyesdə imanlı və əxlaqlı olmağın vacibliyi gənc nəslin diqqətinə çatdırılırdı. Nəcib Fazilə görə əxlaq insanların fərdi və ictimai münasibətlərdəki bütün hərəkətlərini və düşüncə mühitini tənzimləyir. O, Hz. Peyğəmbərin əxlaqını nümunə kimi götürərək “hər şeyin ən ülvi ölçüsü əxlaqdır” deyir və gəncləri əxlaqlı olmağa çağırırdı: “Əxlaq insanın fikirlə gördüyünə qarşı hissə müşahidə etdiyi, dəyərləndirdiyi mühakimə üsulu olduğuna görə, fikir nə üçün?, əxlaqisə necə? sualını cavablandırır [4, s.113-114].” Qərb dünyasının əxlaq qaydalarına qarşı əxlaq quruluşu müsəlmanlıq olan Şərq əxlaqını qoyan mütəfəkkirə görə: “elmi, ədəbi, fəlsəfi, hüquqi, siyasi, maliyyə, iqtisadi, fərdi, sosial, milli və hərbi savaşılarımızın əsasını əxlaq təşkil edir və bu əxlaqın mənbəyi isə İslam əxlaqidir [4, s.96-99].”

Nəcib Fazilin dramaturgiyası onun poeziyasının davamıdır. Ədibin 15-yaxın dram əsəri var. Bunlardan ən məşhurları “Toxum” (1935), “Bir adam yaratmaq” (1937), “Pul” (1941) və “Rəis bəy” (1964) pyesləridir. Bu əsərlərdə insan və onun taleyi, alın yazısı, cəmiyyətdə baş verən ictimai-siyasi hadisələr, aparılan milli mübarizə, milli özünüdərk motivləri güclüdür. Məsələn, “Toxum” pyesində Türkiyə Milli Azadlıq Hərəkatının başlanma səbəblərinin yeni bədii-estetik təqdimatı ilə qarşılaşırıq. “Bir adam yaratmaq” pyesində isə insanın öz tarixinə, milli köklərinə bağlılığı məsələləri qabardılıb. Burada Nəcib Fazil kökündən, keçmişindən uzaq düşünlərin ölümə məhkum olduğunu önə çəkir. Hər bir əsər gənclərin milli şüurunun, Vətənə, xalqına məhəbbət hissini aşılmasında mühüm rol oynamışdır.

Gənclərn əxlaq tərbiyəsində “Pul” pyesini qeyd etməmək olmaz. Əsər insanı olduğu kimi görünməyə çağırır. “Pul” pyesinin mərkəzində pul qazanmaq xatirinə

bütün vasitələri məqbul sayan “miskin hesablar adamı” – Bank Müdiri dayanır. O, əməllərinin əxlaqla bir araya sığmadığını bilir, lakin digərlərindən – ətrafında dü-rüst, namuslu, əxlaqlı görünən, əslində şərfəsiz və rəzil insanlardan fərqli olaraq, bunu səmimi şəkildə etiraf etməyi bacarır.

Nəcib Fazilə görə əxlaq insanların fərdi və ictimai münasibətlərdəki bütün hərəkətlərini və düşüncə mühitini tənzimləyir. O, Hz. Peyğəmbərin əxlaqını nümu-nə kimi götürərək “hər şeyin ən ülvi ölçüsü əxlaqdır” deyir və gəncləri əxlaqlı ol-mağa çağırırdı: “Əxlaq insanın fikirlə gördüyünə qarşı hisslə müşahidə etdiyi, də-yərləndirdiyi mühakimə üsulu olduğuna görə, fikir nə üçün?, əxlaq isə necə? su-a-lını cavablandırır [4, s.113-114].”

Qərb dünyasının əxlaq qaydalarına qarşı əxlaq quruluşu müsəlmanlıq olan Şərq əxlaqını qoyan mütəfəkkir: “elmi, ədəbi, fəlsəfi, hüquqi, siyasi, maliyyə, iqtisadi, fərdi, sosial, milli və hərbi savaşılarımızın əsasını əxlaq təşkil edir və bu əxla-qın mənbəyi isə İslam əxlağıdır,” [4, s.96-99] -deyə söyləyirdi.

“Gənclik” (“Gençlik”), “Gözlənilən nəsil” (“Beklenen Nesil”), “Türk gəncliyi-nə” (“Türk Gençliğine”), “Gənc Adam!” (“Genç Adam!”), “Anadolu gəncliyi-nə” (“Anadolu Gençliğine”), “Dinlə, ey gənc adam” (“Dinle Ey Genç Adam!”), “Gəncliyə xitab” (“Gençliğe Hitap”), “Əziz gənclər” (“Aziz Gençler”) kimi çıxış-larında, xüsusilə də “İnam və fəaliyyət” (1964), “İdeologiya anlayışı” (1968), “Qərb təfəkkürü və İslam təsəvvüfü” (1982) kimi əsərlərində Nəcib Fazil gənclik mövzusunda tez-tez müraciət etmiş, gənclər və onların təlim-tərbiyə məsələlərinə toxunmuşdur.

N.F.Qısakürəyin yaradıcılığında maraqlı mövzulardan biri də onun maarif məsələlərinə xüsusü üstünlük verməsi və bu istiqamətdə bir sıra diqqətəlayiq mə-qalələrilə çıxış etməsidir. “Maarif məsələmiz-1: Şəxslər və davalar” (Maarif Me-selemiz-1 Şahıslar ve Davalar) (1939), “Maarif məsələmiz-2: Məsələnin ilk əsası” (Maarif Meselemiz-2 Meselenin İlk Esası) (1939), “Maarif məsələmiz-3: Məsələ-nin ikinci əsası” (Maarif Meselemiz-3 Meselenin İkinci Esası) (1939), “Qramma-tika dərsi” (GramerDersi) (1939), “Yeni Türk maarifi-1: Tərcümə davası” (Yeni Türk Maarifi-1:Tercüme Davası) (1940), “Yeni Türk maarifi-2: Millî kitabxana” (Yeni Türk Maarifi-2 Millî Kütüphanə) (1940), “Yeni Türk maarifi-3: İmla-Grammatika-Dərslik” (Yeni Türk Maarifi-3 İmla-Gramer-Mektep Kitabı) (1940), “Tələbənin intizamı”(Talebenin Disiplini) (1940), “Müəllim və tələbə” (1940), “Yenə maarif “(Gene Maarif) (1940), “Təhsil etibarnaməsi” (Maarif Vekaleti) (1940), “Maarif məsələmiz” (Maarif Meselemiz) (1941), “Yenə maarif mə-sələmiz” (İşte Maarif Meselemiz) (1941), “Və yenə maarifimiz” (1941), “Günün maarif davası” (Günün Maarif Davası) (1941), “Ali texniki məktəb” (Yüksek Teknika Mektebi) (1941), , “Maarif” (Maarif) (1965), “Maarif siyasəti” (Maarif Politikası) (1967), “Məktəb açılarkən” (Mektep Açılırken) (1968), “Oxu kitabı” (Okuma Kitabı) (1968), “Milli təhsil-1” (Milli Eğitim-1) (1973), “Milli təhsil -2” (Milli Eğitim-2) (1973), “Milli təhsil-3” (Milli Eğitim-3) (1973), “Müəllimin vəziyyəti” (Öğretmenin Hali) (1973), “Yenə müəllim” (Yine Öğretmen) (1973), “Milli təhsil davamız-1: əsas ideya” (Milli Eğitim Davamız-1 Kök Fikir) (1978),

“Milli təhsil davamızı-2: Maddələr” (Milli Eğitim Davamızı-2 Maddeler) (1978), “Milli təhsil davamızı-3: Maddələr” (Milli Eğitim Davamızı-3 Maddeler”) (1978) sərlövhəli məqalələrdə o, yeni Türk təhsili, maarifi ilə bağlı bir sıra düşüncələrini qələmə almış, Türk milli düşüncəsinə, tarixinə əsaslanan, lakin Qərbə doğru istiqamətlənən təhsil sistemi haqqında fikirlərini ətraflı izah etmişdir. Nəcib Fazilinin 1939-1978-ci illər arasında yazılmış bu məqalələrində dövrünün müasir təhsilə dair anlayışı öz əksini tapmışdır. Burada dövrün ictimai, siyasi və mədəni həyat mənzərəsi önə çıxmışdır.

Adlarını çəkdiyimiz məqalələrdən də aydın olur ki, Nəcib Fazilə görə dünyada təhsil sisteminin əsas problemlərindən birini savadlılıq dərəcəsinin aşağı olması təşkil edirdi. O, təhsilin yalnız kəmiyyət baxımından deyil, keyfiyyət baxımından yüksəldilməsində ısrarlı idi və bu məsələnin həllinin məktəb, müəllim və iqtisadi amillərə söykəndiyini söyləyirdi. Nəcib Fazilə görə əxlaq və digər dəyərlər təhsillə öyrənilə biləcək mövzular idi. Çünki hər bir fərd böyüdüyü cəmiyyətdəki insanlardan nə danışacağını və necə davranacağını öyrənir və öyrəndiklərini sonrakı nəsillərə ötürür.

Nəcib Fazilə görə yaxşı təhsil və düzgün tərbiyə sağlam cəmiyyətin əsasını təşkil edir. Nəcib Fazil təhsil və tərbiyə məsələsinə insan və cəmiyyət qarşılaşmasının ən vacib məsələsi kimi izah edir. O, böyüməkdə olan nəslin yaş səviyyəsinə uyğun, faydalı, dinə, əxlaqa, qarşılıqlı hörmət və məhəbbətə əsaslanan təhsilin ideal bir təhsil olduğu qənaətində idi.

Ailə təhsilindən sonra uşaq üçün ikinci vacib təsisat məktəbdir. Nəcib Fazil ibtidai, orta və ali təhsilin ayrı-ayrı şöbələrinin olmasını məqsədəuyğun hesab edir və yetkinlik yaşından sonra oğlan və qız məktəblərinin ayrılmalı olduğunu düşündürdü. Müəllimin təhsildəki roluna da toxunan Nəcib Fazilinin sözlərinə görə, insanlar arasındakı münasibətlərdə vacib əlaqələrdən biri də müəllimdir. O, dövlətin, ailənin və müəllimin təhsildə zəruriliyini vacib hesab edirdi.

Qısakürəyin yaradıcılığı araşdırıldığında onun fikirlərinin təlim-tərbiyə sahəsinə əhəmiyyətli töhvələr verə biləcəyi aydın görünür. Onun şeirlərində, hekayə və romanlarında, dram əsərlərində insanlığın fəlsəfi mahiyyəti açıqlanır.

Ədəbiyyat:

1. Babayeva E.A.. Nəcib Fazil Qısakürəyin yaradıcılıq yolu. Bakı: Elm və Təhsil, 2013.
2. Qısakürək N.F. Seçilmiş əsərləri. Bakı: Şərq-Qərb, 2011.
3. Kısakürək N.F. Edebiyatmahkemeleri. İstanbul: Büyükdöğuyayınları, 2003.
4. Kısakürək N.F. İdeolocya Örgüsü. İstanbul: Büyükdöğuyayınları, 2003.
5. Okay M.O. Necip Fazil Kısakürək. Ankara: SevincMatbaası, 1987.
6. Necip Fazil KISAKÜREK - SAKARYA TÜRKÜSÜ - Siir Genwww.siir.gen.tr > siir > sakarya...
7. 525-ci Qəzet - “Nəcib Fazil Kısakürək irsinin Azərbaycanda ... –www....525.az > site

Summary

Educational Issues in the Work of Najib Fazil Kisakurek

Issues of education and up bringing occupy an important place in the works of Najib Fazil Gisakurey. When studying the creativity of short-sightedness, it is clear that his ideas can make a significant contribution to the field of education. According to Najib Fazil, good education and proper up bringing are the basis of a healthy society. Najib Fazil explains the issue of education and up bringing as the most important issue of the confrontation between man and society. He believed that an education that was age-appropriate, useful, and based on religion, morality, mutual respect, and love was the ideal education for the younger generation. The article considers the views and recommendations of Najib Fazil Gisakurey on the role of educational issues, properly organized education in the spiritual development of youth in poetry, prose, and drama, as well as in articles and speeches.

Резюме

Вопросы образования в творчестве Наджиба Фазиля Кисакурека

Важное место в творчестве Н.Ф. Кысакюрек занимают вопросы образования и воспитания. При изучении его творчества становится ясно, что его идеи могут внести значительный вклад в сферу образования. По словам Наджиба Фазиля, хорошее образование и правильное воспитание – основа здорового общества. Наджиб Фазиль объясняет проблему образования и воспитания как важнейшую проблему противостояния человека и общества. Он считал, что образование, соответствующее возрасту, полезное и основанное на религии, морали, взаимном уважении и любви, было бы идеальным образованием для молодого поколения. В статье рассматриваются взгляды и рекомендации в поэзии, прозе и драматургии, а также в выступлениях Н.Ф. Кысакюрек о роли образования, правильной организации обучения и в духовном развитии молодежи.